เรื่อง ทำไมกำแพงเพชร ถึงมีบั้งไฟทะยานเต็มท้องฟ้าทุกปี?

รายละเอียด

ทำไม กำแพงเพชรถึงมีบั้งไฟ ทะยานเต็มท้องฟ้าทุกปี?

จากตำนานพญาแถนสู่การอพยพครั้งใหญ่ อะไรคือเบื้องหลังที่ทำให้ประเพณีลุ่มน้ำโขงมาหยั่งรากลึก ณลุ่มน้ำปิงได้อย่างน่าอัศจรรย์บั้งไฟสยายปีก: เมื่อศรัทธาและวิทยาศาสตร์บรรจบกันที่ชากังราวหากเรามองผ่านเลนส์ประวัติศาสตร์ศึกษา และ มานุษยวิทยาการที่จังหวัดกำแพงเพชรซึ่งมีรากเหง้าโบราณคดีแบบสุโขทัยและล้านนากลายมาเป็นฐานที่มั่นสำคัญของงานบุญบั้งไฟนั้น ไม่ใช่เรื่องบังเอิญ แต่เกิดจากปรากฏการณ์"การอพยพย้ายถิ่นฐานครั้งใหญ่" ในช่วงทศวรรษที่ 2500 เป็นต้นมา โดยชาวอีสานจากหลายจังหวัด เช่นยโสธร ร้อยเอ็ด และขอนแก่น ได้ตัดสินใจละทิ้งถิ่นฐานเดิมที่ประสบภัยแล้งอย่างหนักมุ่งหน้าสู่ภาคเหนือตอนล่างเพื่อบุกเบิกพื้นที่ทำกินใหม่ โดยเฉพาะในเขตอำเภอปางศิลาทอง คลองลานและทรายทองวัฒนา ของจังหวัดกำแพงเพชรซึ่งในขณะนั้นยังเป็นพื้นที่ป่าที่อุดมสมบูรณ์และเหมาะแก่การทำไร่อ้อยและมันสำปะหลังรากเหง้าแห่งความเชื่อและเหตุผลทางโบราณคดีในทางโบราณคดีศึกษา และความเชื่อเรื่องจักรวาลวิทยา บุญบั้งไฟคือการเชื่อมต่อระหว่าง "โลกมนุษย์" กับ "สวรรค์" โดยมี พญาแถน เป็นผู้ถือครองกุญแจแห่งฟ้าฝนแม้ตัวคนจะย้ายที่อยู่แต่จิตวิญญาณและความกลัวต่อภัยแล้งยังคงติดตัวมาด้วย ชาวอีสานที่อพยพมาจึงนำ"ฮีตสิบสอง" (ประเพณี 12 เดือน) มาปฏิบัติอย่างเคร่งครัดโดยเฉพาะบุญเดือนหกเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการเริ่มฤดูกาลเพาะปลูกในผืนดินใหม่ครั้งแรกที่ใด?: จุดเริ่มต้นบ้างก็ว่าที่บ้านปากคลองลาน ต้องจุดให้ครบ 3ปีต่อเนื่องเพื่อให้ได้ฟ้าฝนตกต้องตามฤดูกาล บ้างก็ว่าที่ปางศิลาทอง ส่วนบ้านปากคลองลานระยะหลังมาไม่ได้จัดอีก ตำนานบั้งไฟแห่งบ้านปากคลองลานจึงเลือนหายไปแต่ที่ชัดเจนที่สุดอยู่ในพื้นที่ ตำบลหินดาต อำเภอปางศิลาทอง (เช่นที่บ้านเขาน้ำอุ่น) และเทศบาลตำบลนิคมทุ่งโพธิ์ทะเล ซึ่งเป็นชุมชนอพยพยุคแรกๆ ที่รวมกลุ่มกันจัดงานเพื่อแก้บนพญาแถนตามความเชื่อโบราณว่าหากไม่จุดบั้งไฟ ฝนจะไม่ตกตามฤดูกาลความลับของควัน: วิทยาศาสตร์เบื้องหลังเปลวไฟแต่สิ่งที่น่าทึ่งยิ่งกว่าคือ เมื่อเรามองผ่านมุม วิทยาศาสตร์กายภาพการยิงบั้งไฟไม่ได้เป็นเพียงแค่การส่งสัญญาณหาพญาแถนตามความเชื่อเท่านั้นแต่ควันไฟปริมาณมหาศาลจากการเผาไหม้ของดินประสิวและเชื้อเพลิงในบั้งไฟที่พุ่งขึ้นสู่ชั้นบรรยากาศ

ทำหน้าที่เป็น "แกนควบแน่น" เมื่อควันเหล่านี้ลอยขึ้นไปกระทบกับความชื้นในอากาศช่วงต้นฤดูฝนจะช่วยเร่งให้ละอองน้ำรวมตัวกันเป็นหยดน้ำได้เร็วขึ้นจนกลายเป็นฝนตกลงมาจริงๆอีกทั้งแรงสั่นสะเทือนและความร้อนยังช่วยกระตุ้นการไหลเวียของอากาศแนวดิ่งส่งผลให้ก้อนเมฆก่อตัวขึ้นเป็นเมฆฝนได้ดีขึ้เป็นการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านมาเขย่าชั้นบรรยากาศเรียกฝนอย่างชาญฉลาดเจาะพิกัดงานบุญบั้งไฟกำแพงเพชรปัจจุบันประเพณีนี้กระจายไปทั่วจังหวัด โดยแต่ละพื้นที่มีความสำคัญเชิงประวัติศาสตร์และชุมชนที่แตกต่างกันเช่น:

บ้านเขาน้ำอุ่น (อ.ปางศิลาทอง): ถือเป็นต้นตำรับที่มีชาวอีสานอาศัยอยู่หนาแน่นขบวนแห่เน้นวิถีชาวบ้านที่เข้มข้นและคงเอกลักษณ์เดิมไว้มากที่สุด

The Office of Academic Resource Information And Technology

นิคมทุ่งโพธิ์ทะเล (อ.เมือง): โดดเด่นด้วยการจุดบั้งไฟล้านเป็นศูนย์กลางการรวมตัวของช่างบั้งไฟฝีมือดีที่สืบทอดวิศวกรรมภูมิปัญญามาหลายชั่วอายุคน

บ้านสุขสำราญ (ต.คลองลาน): ตั้งอยู่ในเขตตำบลคลองน้ำไหลงานที่นี่มักโดดเด่นด้วยการตกแต่งบั้งไฟเอ้ที่วิจิตรบรรจง สะท้อนความปราณีตของศิลปะพื้นบ้าน

บ้านหนองกอง (อ.เมือง) และ บ้านโกรกน้ำซึม (อ.คลองขลุง):พื้นที่สำคัญที่ผสานการรำเซิ้งเข้ากับความเชื่อเรื่องพญาคันคากท่ามกลางวิถีเกษตรกรรมอย่างเหนียวแน่นตารางงานที่กำลังจะมาถึง (ห้ามพลาด!)

สำหรับใครที่อยากไปสัมผัสบรรยากาศที่ผสานทั้งศรัทธาและวิทยาศาสตร์ ในปี 2569 นี้เตรียมตัวให้พร้อมกับ 3 พิกัดสุดท้าย:16–17 พฤษภาคม 2569: บ้านทุ่งทอง (ต.ทุ่งทอง อ.ทรายทองวัฒนา) – เริ่มวันพรุ่งนี้แล้ว !18–24 พฤษภาคม 2569: นิคมทุ่งโพธิ์ทะเล (อ.เมืองกำแพงเพชร) – จัดงานยิ่งใหญ่ต่อเนื่อง 7 วันเต็ม19 พฤษภาคม 2569: บ้านโกรกน้ำซึม (ต.วังบัว อ.คลองขลุง) – อีกหนึ่งพิกัดงานบุญที่อบอุ่นด้วยแรงศรัทธา

บทสรุป:
บุญบั้งไฟในกำแพงเพชรวันนี้ ไม่ได้เป็นเพียงการส่งสัญญาณหาพญาแถนหรือการสร้างแกนควบแน่นทางวิทยาศาสตร์เท่านั้น แต่คือสัญลักษณ์ของการหลอมรวมทางวัฒนธรรมที่งดงามเป็นเครื่องเตือนใจว่าไม่ว่าเราจะมาจากไหน แผ่นดินที่เราลงหลักปักฐานคือ "บ้าน"ที่เราต้องดูแลด้วยความศรัทธาและความรู้... เพราะในบั้งไฟที่พุ่งขึ้นฟ้านั้น ไม่ได้มีแค่ดินปืนแต่อัดแน่นไปด้วยหยาดเหงื่อและความหวังของบรรพชนผู้บุกเบิกที่ส่งต่อจิตวิญญาณมาถึงปัจจุบัน

The Office Of Academic Resource Information And Technology

คำสำคัญ : บุญบั้งไฟกำแพงเพชร ประวัติศาสตร์กำแพงเพชร วิทยาศาสตร์ในประเพณี เที่ยวไทยสายวัฒนธรรม
ที่มา : สำนักข่าวกาขาว
รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์
วันที่ : 2026-07-15
https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=2434&code_db=610001&code_type=01